

باغهای چین

لوچینگ شی

مترجم: آرش کلانتری

www.ketab.ir

پژوهشکده هنر

سرشناسه	لو، چینگ‌شی، ۱۹۳۰ - م
عنوان و نام پدیدآور	Qingxi, Lou
مشخصات نشر	باغ‌های چین / لو چینگ‌شی؛ مترجم آرش کلانتری.
مشخصات ظاهری	تهران؛ فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده هنر، ۱۳۹۱، ۱۷۶ ص، مصور.
شابک	978-600-91607-5-4
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	۱۷۶ ص.
یادداشت	عنوان اصلی: Chinese gardens, 2011
موضوع	باغ‌های چینی - چین
موضوع	معماری منظر - زیبایی شناسی
شناسه افزوده	کلانتری، آرش، ۱۳۵۰ - مترجم
شناسه افزوده	چانگ، لی
شناسه افزوده	Zhangy, Lei
شناسه افزوده	یو، هونگ
شناسه افزوده	Yu, Hong
شناسه افزوده	فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده هنر
رده بندی کنگره	۱۳۹۱ ب ۲ / SB475/55
رده بندی دیویی	۶۳۵/۰۹۵۱
شماره کتابشناسی ملی	۲۹۷۵۰۴۱

پژوهشکده هنر

باغهای چین

لوچینگ شی

مترجم: آرش کلانتری

ناشر: پژوهشکده هنر

چاپ اول: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی و چاپ: جزایری

قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۶۰۷-۵-۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۶۰۷-۵-۴

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

گروه هنر شرق پژوهشکده هنر در راستای برآورده ساختن نیازهای هنری جامعه،

کتاب حاضر را در اختیار علاقه‌مندان حوزه پژوهشی و هنری قرار داده است.

نشانی: خیابان ولیمصر، بالاتر از تقاطع امام خمینی، کوچه شهید حسن سخنور، پلاک ۲۹، پژوهشکده هنر

تلفن: ۲-۶۶۹۵۶۱۹۰ نمابر: ۶۶۴۸۰۹۴۵ کدپستی: ۱۱۳۷۱۳۸۱۱

سخن ناشر

ایران با سابقه‌ای درخشان و چشمگیر در فرهنگ و تمدن، میراثی گرانبها از دانش، حکمت، ادب و هنر به باساخته و در گذر زمان، روابط و تعاملات فرهنگی بسیار گسترده‌ای با تمدن‌های بزرگ خاور و باختر داشته است. این روابط بینا فرهنگی در دوره اسلامی و پیش از آن، زمینه‌ساز تعاملات گسترده‌ای در حوزه هنر بوده است. ایرانیان از یکسو هر آنچه را که با دین و آیین و نیازهای بومی فرهنگی و اجتماعی‌شان سازگار بوده است آگاهانه و هوشمندانه از فرهنگ سایر ملل دریافت کرده‌اند و از سوی دیگر همواره نقش عمیق و مؤثری در فرهنگ و هنر جوامع مختلف داشته‌اند.

جریان‌های فکری و اندیشه‌ورزی‌های تمدن‌ساز همواره در بستر تلاش روشمند، مسأله محور و هدفمند دانشمندان، پژوهشگران و فرهیختگان جوامع شکل گرفته است. بی‌شک دستاوردهای مادی و معنوی تاریخ بشر حاصل هم‌افزایی دانش و پژوهش اندیشمندانی است که با همفکری و هم‌اندیشی به نشر دستاوردهای پژوهشی خود پرداخته و الگوها و روش‌هایی بدیع و خلاقانه برای تبیین مسائل دنیوی و اخروی و رشد فضیلت‌های انسانی ارائه داده‌اند.

هنر به عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی ظهور و بروز فرهنگ‌ها و تمدن‌ها، جایگاه ویژه‌ای در تعاملات زیستی و فرهنگی انسانها داشته و نقشی محوری را در پیشرفت و تعالی یا انحطاط و انحراف جوامع ایفا کرده است. هنر هر جامعه‌ای در بستر فکری و فرهنگی، دینی و اعتقادی و مطابق با شرایط تاریخی، اجتماعی و جغرافیایی آن جامعه شکل می‌گیرد و مطالعه، تحقیق و نظریه‌پردازی در حوزه فرهنگ و هنر، قلمرو بسیار گسترده، متنوع و پرجاذبه‌ای را پیش روی پژوهشگران و علاقمندان هنر می‌گشاید. با این حال چنین فعالیت‌هایی مستلزم بسترهای فکری و معرفتی، زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی، اصول ساختاری و روشی، و منابع مادی و معنوی‌ای است که جامعه و نهادهای اجتماعی برای محققان و اندیشمندان فراهم می‌سازند، زیرا مطالعات و پژوهش‌های پربار، روشمند،

منسجم و مستمر، و آگاهی از نتایج تحقیقات دیگران، بدون تحقق این بسترها و زمینه‌ها حاصل نمی‌شود.

نتایج و دستاوردهای نظری و عملی چنین مطالعات و پژوهش‌هایی، راه‌های جدید و روشنی را در رشد معرفتی و فرهنگی افراد بشر و بسط تعاملات اجتماعی و فرهنگی فرارو می‌نهد و بینش‌ها، نگرش‌ها و چشم‌اندازهای نویی را پیش روی هنرجویان و هنرپژوهان می‌گذارد. از این رو توجه به مطالعه، پژوهش، نقد و نظریه‌پردازی در حوزه هنر بر اساس نیازهای بومی از نیازهای اساسی حیات فرهنگی ایران اسلامی به شمار می‌آید که فقدان آن، منجر به فهم نادرست، تکرار یا پیروی از نظریه‌های غیربومی در پژوهش‌ها و مطالعات هنر ایرانی - اسلامی و غفلت از نیازها، تعلقات و پیشینه تاریخی خویش می‌گردد.

پیوند عمیق بین عمل و نظر یا به تعبیری حکمت عملی و حکمت نظری در سنت فرهنگی این مرز و بوم ریشه‌دار و نهادینه بوده است. اما در دهه‌های اخیر، یکی از آسیب‌های جدی فعالیت‌های هنری شکاف بین نظر و عمل بوده است. لذا مطالعات نظری و فعالیت‌های پژوهشی باید به عنوان بخشی تفکیک‌ناپذیر در سیاستگذاری فرهنگی و هنری مورد توجه قرار گیرد.

پژوهشکده هنر (وابسته به فرهنگستان هنر) در راستای تمهید و گسترش زمینه‌های مطالعات و پژوهش‌های بنیادین، توسعه‌ای و کاربردی در حوزه هنر، نقد و بررسی و آسیب‌شناسی پژوهش‌های هنری بر اساس معیارهای متعارف جوامع علمی و پژوهشی، و ایجاد بسترهای ارائه نظریه‌های کارآمد هنری، متناسب با نیازها و ارزش‌های دینی، ملی و بومی جامعه ایرانی، با دعوت از استادان و پژوهشگران فرهیخته و پرتلاش حوزه فرهنگ و هنر، بر آن است به نشر آثار و منابع تخصصی و عالمانه در قلمرو هنر بپردازد.

... کتاب **باغهای چین (لوچینگ شی)** تلاشی است در راستای نشر آگاهی، دانش و بسط مطالعه پژوهش. امید است این کتاب، برای صاحبان خرد و دانایی و فرزانی و علاقمندان به فرهنگ و هنر این مرز و بوم به ویژه هنرجویان و هنرپژوهان، مفید و راهگشا باشد.

۹	پیدایش و شکل‌گیری باغهای چین
۱۰	شکار و ارتباط با ارواح
۱۱	نماد حکومت یکپارچه
۱۳	کمال کامیابی از زیبایی طبیعت
۱۵	باغهای تفریحی دوران شکوفایی
۱۸	قوری جهان نما
۱۹	منظری بر تحول آسمانی و فشرده‌گی زمین
۲۱	باغهای خصوصی خاندانهای مینگ و چینگ
۲۱	باغهای خصوصی جنوب
۳۰	باغهای خصوصی خطه شمال
۳۵	فتون ساخت باغهای خصوصی
۴۳	باغهای سلطنتی خاندانهای مینگ و چینگ
۴۴	مقدمه کلی
۴۹	تحسین و توصیف برخی از باغهای معروف
۶۶	مقایسه بین باغهای خصوصی و سلطنتی
۶۸	استادان فن باغ‌سازی - روشها و نظریه‌ها
۷۱	چگونه از زیبایی هنری و درک تصویری باغ لذت ببریم

۷۱ خلق درک هنری باغها

۷۷ زوایای دید

۸۰ زوال و احیای باغهای معروف

۸۳ تصاویر

www.ketab.ir

(آغاز متن)

به هنگام قدم زدن در باغهای چین انسان مسحور حال و هوای بکر و شرقی آن می‌شود، فضایی پر از آرامش و خلوت که نمونه آن را نمی‌توان در معماری غربی یافت؛ فضایی که در آرامش آن ظرافت و لطافتی نهفته است، در حالی که در نوع خود پیچیده و دشوار می‌نماید. زیبایی باغهای چین در تقابل با مناظر طبیعی، نهفته در هنر و فرهنگ در هم آمیخته آن است. مجموعه کاخهای باشکوه همگی لابه‌لای مناظر طبیعی پلها، نهرها و پیاده‌راههای پیچ در پیچ باغهای سلطنتی خطه شمال قرار گرفته‌اند، که کاملاً نمایانگر هویت سلطنتی است. بهترین نمونه موجود کاخ تابستانی پکن می‌باشد.

اما باغهای خصوصی در جنوب رودخانه یانگ تسه^۱ بر خلاف باغهای خطه شمال با بهره‌مندی از گونه‌های گیاهی غنی و تپه‌ها و رودهای طبیعی، جذبه و زیبایی‌ای را عرضه می‌کنند که مانند آنرا در باغهای خطه شمال نمی‌توان یافت. از جمله این باغها می‌توان به "باغ سرفراز"، "باغ کارگزار خادم"^۲ و "باغ تور ماهیگیر"^۳ اشاره نمود. این باغها مستقیماً متعلق به کارگزاران حکومتی، تجار و نخبگان بوده و بخشی از محل زندگی آنان محسوب می‌شده است. در این مکان سراها، تالارهای پذیرایی و مطالعه با ردیفی از کلاه فرنگی‌های مسحورکننده، راهروها، عمارت‌های هم شکل، نهرها، گیاهان و تپه‌ها با هم در می‌آمیزند. گرچه ابعاد این مکانها بزرگ نیست، اما در پی القای حس طبیعت بر پا شده‌اند. هدف از احداث پارکهای جنگلی و تپه‌ها در شهر نمایش قدرت شاعرانه طبیعت، برای رهایی انسان از شلوغی و هیاهوی شهری و برای جستجوی آرامش و رضایت در طبیعت است. این باغها نشانگر حیاتی پایدار، آرامش و رضایت و به تعبیری هنر زندگی هستند. به کلامی دیگر می‌توان گفت که این باغها بازتاب نگرش عهد کهن چین به زندگی، کهنکشان و شیوه‌های زندگی طبقات مختلف اجتماعی است و عزت و احترام آنان به زندگی و حس زیبایی‌شناختی‌شان را نشان می‌دهد.

در کشور چین از پادشاه تا طبقات پایین اجتماعی همگی بدون استثناء علاقه خاصی به تملک باغی در محل زندگی خود باغهای چین محلی برای برگزاری اجتماعات، برپایی جشنها، شکار، اجرای بازیها، مطالعه، بازی شطرنج، نوشیدن چای، نغمه سرایی، شعر خوانی، و یا نقاشی بوده؛ و پس از چند سال به تدریج باغی با غنای فرهنگی پدید می‌آمد. با رونق باغ‌سازی به دست صاحبان باغ و نخبگان

1- Yangtze

2- Lingering Garden

3- The Humble Administrator's Garden

4- Master- Of- Nets Garden

کتابهایی نظری نیز در زمینه روشهای باغسازی تالیف و تنظیم شد. از جمله موارد شاخص این دسته کتابها "هنر باغسازی" جی چنگ (۹-۱۵۸۲) در دوره دودمانهای مینگ^۵ است. در این کتاب روشهای ساخت باغ معرفی شده و اطلاعات مرتبط در این زمینه، در قالب نظری و عملی ارایه می‌شود. امروزه این کتاب از جمله منابع اصلی شناسایی و درک مفاهیم باغسازی در گذشته است. اینها همه به دلیل هماهنگی و تعامل بین صنعتگران و دانشمندان هم در تئوری و هم در عمل می‌باشد که هنر باغسازی را به عنوان شاخص کار زیبایی شناختی محیطی، به نمونه اصیل فرهنگ چین مبدل کرده‌اند.

هنر باغسازی چین تاکید بر مصورسازی حسی است، در نتیجه تپه ماهورهای درون باغ، آب نماها، گیاهان، درختان، عمارت‌های مختلف و ارتباط بین همه اینها نه تنها صرفاً بُعد مادی محیط باغ نیستند، بلکه ابعاد احساسی و معنوی باغ را نیز یادآوری می‌نمایند. معمار باغ در تلاش است تا با بهره‌گیری از نمادها و حکایات با همان جستجوی حس شاعرانه با جمع‌آوری آثار قدما، نام‌آوران گذشته و با بنای معابد، کوچه باغها و حتی میکده‌ها، به قلمروای در باغ دست یابد که در عین طبیعی بودن، زیبا باشد و هنر باغسازی را با ادبیات، نقاشی و هنر بازیگری که همانا واقعیت فرهنگ چین باستان است، درهم آمیزد.

هنر و فرهنگ اصیل چین که دارای پیشینه‌ای طولانی از میراث فرهنگ و هنری است، در قالب باغهای سنتی به کشورهای همسایه مانند کره و ژاپن نفوذ یافته است. در باغهای ژاپن علیرغم خصوصیات بارز ملی خود، همواره روح باغسازی چین را می‌توان یافت. دربار سلطنتی فرانسه به مناسبت آغاز قرن هفدهم، در آخرین روز ماه دسامبر ۱۶۹۹م. جسواره بزرگ "ژن وازاری"^۶ را بر پا می‌دارد، که به معنی "سبک و سیاق چینی" است. به مجرد برقراری چنین جشنواره‌ای چینی‌آلات، کاغذ دیواری، گلدوزی، جامه‌دوزی، اسباب و اثاثیه و معماری چین در اروپا (به ویژه فرانسه و انگلستان) به مد روز تبدیل می‌شود. در همین زمان باغسازی چین نیز در کل اروپا رواج یافته و عمدتاً در انگلستان و فرانسه متداول می‌شود، اما در باقی کشورها مانند آلمان، سوئد و روسیه نیز طرفداران زیادی پیدا می‌کند و روش باغسازی هندسی اروپا را به شیوه باغسازی با ساختاری اکنده از روح طبیعت تغییر می‌دهد. پیدایش باغهای چین چگونه بوده؟ رواج این دسته باغها به چه نحوی بوده است؟ الگوهای اولیه ساخت چنین باغهایی کدامند؟ وجه تشابه و افتراق این الگوها چیست؟ تجربه‌های ساخت این دسته باغها در این سالها چه بوده و نظریه‌های ساخت آن چیست؟ اجازه دهید سری به این باغها بزنیم و از نزدیک با آنها آشنا شویم.